Páncéling - Esterházy László inge (?)

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	52.2370.1
Készítés ideje:	17. SZÁZAD KÖZEPE
Készítés helye:	Magyarország; Itália
Anyag:	atlaszselyem
Technika:	aranyozott ezüstfonallal hímzett
Méretek:	hosszúság: 78 cm szélesség: 94 cm

Az Esterházy-kincstár vörös atlaszból varrott páncélinge a családtagokat a vezekényi csata tragikus eseményére emlékeztette. 1652. augusztus 26. délutánján zajlott a török elleni küzdelem a Nyitra közelében fekvő Vezekénynél, ahol négy ifjú Esterházy lelte halálát. Itt esett el Miklós nádor másodszülött fia, László, a pápai vár kapitánya és unokatestvérei, Ferenc, Gyarmat főkapitánya, Tamás, lévai alkapitány és a legifjabb, Gáspár. Három hónappal később a Thurzó György nádor által korábban (a 17. század elején) előírt nagyszabású ceremoniális rend szerint zajlott le a temetés. Az ifjak hősi halálát jelképező vörös posztóval borították be a koporsókat, vörös zászlók lobogtak a kíséretben. Az esemény különböző mozzanatait festményeken, metszeteken is megörökítették. A gyászolók mintegy ötezer főből álló menetét Hans Rudolf Miller rajza után Mauritz Lang metszette rézbe. 1654-ben Esterházy Pál feleségével, Esterházy Orsolyával együtt László emlékére két neves augsburgi mesterrel, Philipp Jakob és Abraham Drentwettel egy ezüst dísztálat és egy kisplasztikát készíttetett az előbbi műtárgy a csata legtragikusabb pillanatát, a lóról lebukó vitéz haláltusáját ábrázolja. A főalak páncélján egy csípőig érő, bő ujjú inget, azaz "páncélinget" visel. Hasonló ingben ábrázolja Esterházy Lászlót az 1700-ban Bécsben megjelent metszetes családtörténeti album, a *Tropheum Domus …Estoras* illusztrációja is (82. tábla).

Esterházy László ingét, "lábravalóját", fegyvereit és ereklyeként tisztelt csontdarabkáit megőrizték a családi kincstárban. A műtárgyak 1654-ben készült leltára két páncélinget említ, a továbbiak mindegyikében egyről olvashatunk csupán, arról a vörös atlasz ingről, amelyben az ifjú halálát lelte: *Egy vörös atlacz arany skófiumos és gyönggyel tűzött virágú pánczérümeg, kék tafotával béllett*. Az ing 18. századi történetében fordulatot hozott az 1785. esztendő. November 4-én kelt az az Eötvös Pál által írt inspektori jelentés, amely szerint Nagy régens a fraknói kincstárból több műtárggyal együtt a páncélinget is eltulajdonította: *Ugyancsak elvett egy piros atlasz inget, melyet aranyhímzés borított és Esterházy Lászlóé lehetett.* Kétséges tehát, hogy a kincstárban őrzött inget valóban László gróf viselte egykor. A hagyomány hitelessége annál is inkább megkérdőjelezhető, mivel Esterházy Pál ifjúkori naplója szerint a csatába induló bátyjának "nagy szép uri öltözete" "kék aranyos páncérümeg" volt. A herceg visszaemlékezései szerint az ütközet után a "testeket penig mind
megfosztva találták, csupán csak szegény bátyám uram testén az imeg, lábravaló és nadrág maradván meg. Volt pedig huszonöt seb rajta, ki lövés, ki szúrás, ki vágás." (vö: Esterházy Pál: *Mars Hungaricus*. Sajtó alá rend., ford., a jegyzeteket és a bevezető tanulmányt írta: Iványi Emma. Budapest, 1989, 317.).

Valószínűsíthető tehát, hogy az eredeti páncéling elveszte után azt egy másik hasonlóval helyettesítették, s ez került utóbb az Iparművészeti Múzeum gyűjteményébe. A páncéling eredetére vonatkozó hagyomány kialakulásában az is szerepet játszhatott, hogy a fraknói ősgaléria Esterházy Lászlót ábrázoló képmása ilyen vörös páncélingben ábrázolja az ifjú grófot (ld. itt).

Irodalom

- Szerk.: Szilágyi András: Metallic Thread Lace Ornaments on the Textiles of the Esterházy Treasury. *Ars Decorativa 28*, 2012. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2012. - 55-74:57. (Erdei Lilla)
- Szerk.: Pásztor Emese: *Az Esterházy-kincstár textíliái az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 6. (Tompos Lilla)
- Szerk.: Szilágyi András: *Esterházy-kincsek. Öt évszázad műalkotásai a hercegi gyűjteményből*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2006. - Nr. 34. (Tompos Lilla)
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - textil 10.
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai*. Iparművészeti Múzeum,

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

Budapest, 1988. - Nr. 429.
- Höllrigl József: *Magyar viselettörténeti kállítás. Leíró lajstrom*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1938. - p. 17. Nr. 23.

